

> Molenaar Filip Devoldere is maar wat trots op 'zijn' gerestaureerde molen
[foto: © Herita vzw, Jan Crab]

Molen van Hoeke, Damme

Wie houdt van versgemalen meel met geschiedenis, moet zeker eens langsgaan in de Molen van Hoeke. Deze meer dan 170-jarige veteraan langs de expresweg naar de kust slaat nog steeds geregeld zijn wieken uit. En sinds hij van Herita een grondige restauratiebeurt kreeg, doet hij dat zelfs met extra verve. Komt dat zien!

Molens associëren we vaak met Nederland, maar ook bij ons zijn het belangrijke getuigen van de economische en industriële geschiedenis. Vanaf de middeleeuwen werden ze in Vlaanderen ingezet om allerlei klussen te klaren. Met behulp van natuurkracht – wind of water – konden ze graan malen, olie slaan, polders drooghouden en zelfs papier maken.

Oude teerlingen en een nieuwe molen

In Hoeke, ooit een bloeiend Zwinstadje en nu een kleine poldergemeente nabij Damme, staat er al in 1324 een houten staakmolen om graan te malen. Eind 15de eeuw wordt hier een nieuwe windmolen gebouwd vlakbij de dan net gegraven Hoekevaart. Eeuwenlang wordt hier graan gemalen, tot een hevige storm in 1839 de staakmolen omver blaast. De gevolgen voor de molenaarsfamilie Van Holm zijn desastreus. Om het lot niet te tarten, vervangen ze hem door de huidige stevigere, stenen molen. Hij wordt gebouwd op de fundamenten of ‘teerlingen’ van zijn voorganger. Op de teerlingen komt de molenbelt: een kleine heuvel waarop de eigenlijke molen staat. De familie heeft maar een beperkt budget en recupereert zoveel mogelijk onderdelen en balkwerk van de omgewaaide molen. De klei voor de bakstenen haalt ze uit de Hoekevaart. De nieuwe windmolen wordt een stenen grondzeiler met een gelijkvloers en drie zolders. Via een massieve

> De Ferrariskaart toont de houten staakmolen nabij de Hoekevaart, 1771-1780 [foto: © www.kbr.be]

houten balk – de koningsas – brengt hij de windkracht over naar de steenkoppels die het graan fijnmalen.

De Molen van Hoeke maalt vooral tarwe, gerst, haver en paardenbonen. De omliggende boerderijen gebruiken het meel om veevoeder mee te maken. Boeren komen op het einde van de week hun voorraad halen en keuvelen er graag wat bij met een borreltje. Tijdens het interbellum, in 1923, bouwt de molenaarsfamilie Van Holm een kleine mechanische maalderij naast de molen. Die moet de productie op peil houden tijdens windstille dagen. Na verloop van tijd raakt de windmolen in onbruik. Wanneer de laatste molenaar in de jaren 1970 met pensioen gaat, is de mechanische maalderij hetzelfde lot beschoren. Daarmee komt er een einde aan de productie op de molensite. Voorlopig althans...

Molen herleeft

In 1937 krijgt de Belgische staat de Molen van Hoeke in handen. Ze wil hem van de teloorgang redden. De kostbare molen wordt uiteindelijk in 1981 beschermd als monument, waardoor zijn toekomst veilig lijkt. Ook de omgeving geniet het beschermd statuut van dorpsgezicht. Ondanks enkele ongelukkige restauraties uit het verleden wordt de molen rond 1985 opnieuw geres- taureerd en kan hij weer malen.

Door de hulp van enkele gedreven vrijwillige molenaars draait hij sindsdien opnieuw. Filip Devoldere is een van die vrijwilligers: al jaren zorgt hij er voor dat de Molen van Hoeke bij stevige wind en in het weekend zijn wieken kan uitslaan. Bezoekers vertelt hij graag over 'zijn' molen. Het volkorentarwemeel dat Fillip produceert, kan je tijdens een bezoek ook kopen.

Terug naar het beheersverhaal van de molen. In 1999 komt dit industriële erfgoed in handen van de Vlaamse

> Foto van vóór de aanleg van de Natiënlaan N49. Ook de mechanische maalderij is er nog niet [foto: familiearchief Denise Daens, Vivenkapelle]

Gemeenschap, die hem twee jaar later in erfpacht zal geven aan Erfgoed Vlaanderen. Deze erfgoedzorg- vereniging onderhoudt de molen tot ze in 2012 opgaat in Herita vzw. Herita zorgt daarna voor een laatste, totale restauratie.

Begin jaren 2000 wordt de staat van de molen onder- zocht. Op het eerste gezicht oogt het binnenwerk nog in relatief goede staat, maar een grondigere analyse wijst uit dat de molen er in zijn geheel erger aan toe is dan aanvankelijk gedacht. Omdat hij rust op de fun- damenten van zijn voorganger, is de stabiliteit van de molen tamelijk zwak en zitten er verschillende scheu- ren in de stenen molenromp. Ook het schrijnwerk, de wieken en de kap – het dak van de molen – zijn aan een opknapbeurt toe.

Tijd voor een schoonheidsslaapje

Zelfs met de subsidie van de Vlaamse Overheid blijft het prijskaartje van de restauratie hoog. Dankzij extra steun van de bouwfirma Vlassak-Verhulst uit Schilde kunnen de restauratiewerken toch starten. De firma sluit met Herita en de Vlaamse overheid een publiek-private samenwerkingsovereenkomst en stelt daarmee een mooi voorbeeld. Of hoe partners uit verschillende sectoren elkaar kunnen vinden wanneer het om de toekomst van erfgoed gaat...

Na de nodige vooronderzoeken en voorbereiding begin- nen de restauratiewerken in oktober 2011. Ze verlopen in verschillende stappen. Allereerst wordt de molen ontmanteld, een secuur werk. In oktober 2011 hijst een grote kraan de kap van de molenromp. De staart, roe- den en wieken worden ook gedemonteerd. De molen is tijdens de restauratie zijn 'hoofd' kwijt en krijgt een speciale noodkap.

Er gebeuren tevens stabiliteitswerken. We boren ste- vige micropalen in de grond en leggen een nieuwe

> De kraan verwijdert de molenwieken. De restauratie kan starten [foto: © Herita vzw]

> De restauratie is bijna rond, de molen wacht nog op de gerestaureerde wieken [foto: © Aquastra]

betonnen funderingsplaat. Zo geraakt de molen opnieuw goed verankerd op zijn molenbelt. De molenromp zelf krijgt ook een verjongingskuur. We pakken onder meer het metselwerk, het schrijnwerk en de ramen en deuren aan. De houten onderdelen krijgen een preventieve behandeling tegen vocht en ongedierte. Het kruiwerk van de molen – het systeem dat ervoor zorgt dat de kap samen met de wieken naar de wind kan draaien – wordt vernieuwd. En we plaatsen bliksemafleiding om de molen te beschermen tegen brandgevaar en vernieuwen de elektriciteit.

De molenbelt die de Molen van Hoeke verheft in het landschap wordt opnieuw aangelegd, met veel aandacht voor de veiligheid van de bezoekers en de werking van de molen.

Een draagvlak met toekomst

Herita wil al haar monumenten een eerlijk plaatsje geven in de hedendaagse maatschappij. Een plek mét toekomst. Daarom investeren we in goed onderhoud,

conservatie en een gepaste bestemming voor onze erfgoed sites. We betrekken erfgoedliefhebbers graag bij dit hele proces en zetten ook in op een transparante, toegankelijke communicatie. Een blog laat geïnteresseerden de restauratie volgen.

In september 2012 ontwaakt de molen na bijna een jaar uit zijn schoonheidsslaapje. Hij wordt feestelijk ingehuldigd en draait iedere eerste en derde zondag van de maand op volle toeren. De restauratie heeft ervoor gezorgd dat het draagvlak van de molen zowel letterlijk als figuurlijk verstevigd is zodat hij er weer voor enkele decennia tegen kan.

Molen van Hoeke praktisch

Natiënlaan 21, 8340 Damme
E molen.hoeke@herita.be

INTERVIEW

met **Maxime Verhulst**,

zaakvoerder Vlassak-Verhulst en sponsor van de restauratie

Wat is jouw persoonlijke band met de Molen van Hoeke?

Vroeger reden we met het hele gezin regelmatig naar Knokke. Als jonge kinderen vonden we die rit wat vervelend, want het was ruim een uur rijden. Onze ouders maakten er daarom een spelletje van: wie het eerst de Molen van Hoeke zag, kreeg een ijsje. Vanop de achterbank keken we met z'n drieën vol spanning uit naar de molen. Hij dook steeds heel plots op vanachter de

bomen. Na een tijdje waren we er zo op getraind dat we de weg bijna van buiten kenden en wisten wanneer we de molen zouden zien.

Passeerden jullie de molen enkel of zijn jullie er ook weleens gestopt?

Soms hielden we er halt. Dan wandelden we wat in de omgeving rond. Ook met de fiets zijn we er wel een keer langs gereden. Ik vond het toen al een indrukwekkende constructie, zeker wanneer hij werkte en de wieken draaiden.

Wanneer kwam je professioneel in contact met het monument?

Ik zag de toestand van de molen verergeren. Vlassak-Verhulst, het bedrijf waarvan ik zaakvoerder ben, wilde daar iets aan doen. Daarom zijn we enkele jaar geleden, in 2005, op zoek gegaan naar de eigenaars of beheerders van het monument. Herita was toen nog Erfgoed Vlaanderen. Ze waren bijzonder blij dat wij bekommerd waren om de molen. Later hebben we toegezegd om de restauratie te steunen. Ik ben enorm tevreden over het resultaat

Toekomstplannen?

In het kader van ons peterschap willen we hier geregeld activiteiten organiseren. Het monument leunt immers sterk aan bij ons bedrijf. Vlassak-Verhulst is gespecialiseerd in exclusieve villabouw en we baseren ons vaak op oude architectuur. Ons hart klopt dus ook voor gisteren, we hebben echt een passie voor het verleden. Bovendien is de helft van ons cliënteel van Nederlandse origine. En Nederlanders en molens, dat is een geweldige klik. Tot slot ligt de molen op de expresweg naar Knokke, die onze klanten vaak nemen. Dat maakt van de Molen van Hoeke een beetje ons visitekaartje.

> [foto: © Herita vzw, Jan Crab]

Waarom is de molen een monument dat je gezien moet hebben?

De molenaar, Filip Devoldere, is enorm gepassioneerd door 'zijn' molen. Elk stukje hout, elk gebinte, elk onderdeelje van de molen kent hij op zijn duimpje. Hij weet bezoekers te boeien door met veel animo en plezier te praten over de werking van de molen. Het is fantastisch dat zo'n oud ambacht met zoveel overgave in leven wordt gehouden! Zeker met kinderen is het absoluut de moeite waard om de molen te bezoeken.

Wat vind jij zo bijzonder aan de molen?

Een gebouw heeft meestal de eigenschap om stabiel en solide te zijn. Een molen is daarentegen een heel dynamisch gegeven. Wanneer de wieken van de molen met enorme snelheid ronddraaien, daveret het gebouw. Dat is heel indrukwekkend. De kracht van de wind voelt zeer overweldigend aan.

Mocht je kunnen, wat zou je nog veranderen?

Het zou fantastisch zijn als de molen elke dag zou kunnen draaien. Nu gebeurt dat slechts twee keer per maand.

Welke boodschap wil je nog meegeven aan de vrienden van Herita?

Ik was aangenaam verrast door de professionaliteit van de mensen van Herita. De sponsoring van de restauratie bleek immers administratief niet zo eenvoudig. Toch is het engagement voor een monument een absolute meerwaarde voor een bedrijf. Hopelijk zullen in de toekomst andere commerciële organisaties ons voorbeeld volgen. Met respect voor het erfgoed, uiteraard.

Proef *van het molenaarsambacht*

Iedere eerste en derde zondag van de maand is molenaar Filip Devoldere trouw op post in de Molen van Hoeke. Als de wind goed zit en de molen kan malen, resulteert dit steevast in heerlijk versgemalen volkorentarwemeel. Ideaal om pannenkoeken, koekjes en brood mee te bakken! Maak kans op één van de 20 zakjes versgemalen meel die Herita wegschenkt. Vul vóór vrijdag 8 maart 2013 het online wedstrijdformulier in op www.herita.be/wedstrijd of contacteer ons op woensdag 6 maart 2013 tussen 9 uur en 12.30 uur op het nummer 03 212 29 79. Op maandag 11 maart 2013 maken we de winnaars bekend.